

Davud Çelebi: 15. Yüzyılda Osmanlı Tahtının Bir Talibi

Dâwûd-Çelebi, ein Osmanischer
Thronwerber des 15. Jahrhunderts

Franz BABINGER*

Çev. Hüseyin Onur ERCAN**

Benim “*Bayezid Osman (Calixtus Ottomanus)*”¹: *Cem Sultan*’ın bir *Öncülü ve Rakibi*” başlıklı makalemde², 15. yüzyılın ilk yarısında Hristiyan saraylarında bulunan ve orada kısmetlerinin gelmesini bekleyen çok sayıdaki Türk maceraperest ve taht taliplerine mukaddime kabilinde değinilmişti. Bu talih avcılarının bir Batılı hükümdarın himayesinden neredeyse istisnasız biçimde yararlandıkları ve Osmanlı hükümdarlarına rakip olarak, Türklere karşı bir zafer kazanılması halinde kullanılmak istendikleri kuşkusuzdur. Ancak sağlam delillerin eksikliği, bu tuhaf kişilerin hayatlarını tüm açıklığıyla aydınlatmayı veya gerçek

---

* Orijinal başlık: “Dâwûd-Çelebi, ein osmanischer Thronwerber des 15. Jahrhunderts”, *Südost-Forschungen*, Sayı XVI (Münih 1957), s. 297-311. Franz Babinger, Alman tarihçi ve şarkiyatçısı (1891-1967). Çevirenin notu (bundan sonra Ç.N.).

** Doç. Dr., Türk-Alman Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü. E-posta: ercan[at]tau.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5708-6739.

Geliş Tarihi /Received: 09.10.2025

Kabul Tarihi/Accepted: 19.11.2025

¹ Calixtus Ottomanus’un hayatı hakkında ek ayrıntılar sonradan da elde edilmiştir. Onu Dominiken kardeş “Georgius de Hungaria”, yani nam-ı diğer Mühlbacher (yaklaşık 1422-1502), muhtemelen şahsen tanımıştır. *Tractatus Quidam de Turcis Prout ad Presens Ecclesia Sancta ab eis Affligitur* isimli eser, bu görüşmeden bazı ayrıntıları aktarmıştır (Hain Repertorium Bibliographicum 15680, varak 25^v). Mühlbacher 1472’de Yanıkale’de (Macaristan) onunla konuşmuş ve bu sohbetten çeşitli bilgileri nakletmiştir. Nicolae Jorga, *Notes et Extraits Pour Servir à l’Histoire des Croisades* isimli eserinde, bu pasajı bağlamdan habersiz olarak aktarmıştır (c. 5, Bükreş 1915, s. 347).

² Franz Babinger, “Bajeziid Osman (Calixtus Ottomanus), ein Vorläufer und Gegenspieler Dschem-Sultans”, *La Nouvelle Clio*, c. 3, Brüksel 1951, s. 349-388. Krş. Franz Babinger, “Zur Lebensgeschichte des Calixtus Ottomanus (Bajeziid Osman)”, *Kretikà Chronikà*, c. 7, Iraklion 1953, s. 457-461.

kökenleri meselesini netleştirmeyi zorlaştırmaktadır. Constantin von Höfler (1811-1897), *Orta Çağ'ın Sonunda Gayrimeşru Soyluların Dönemi*³ adlı incelemesinde, Orta Çağ'ın sonlarında gerçekten yahut sözde soylu gayrimeşru çocukların ve bunların taht iddialarının şaşırtıcı çokluğunu vurgulamış, ancak Güneydoğu Avrupa'daki benzer karmaşık durumlara değinmemiştir.

Aşağıda, en azından ana hatlarıyla, 15. yüzyılın ilk yarısında “*Morath, caecus imperator Turcorum*”^{*} veya “*Morathbeg, imperator Turcorum de domo Othomanorum*”^{**} adlarıyla anılan kişinin ve ailesinin etrafındaki gizemi aydınlatma denemesi yapılacaktır. Bu kişi, 15. yüzyılın ilk yarısında Kutsal Roma-Cermen İmparatoru Sigismund'un (1411-1437) gözdesi olarak Macaristan'da bulunmuş ve orada hayatını noktalamıştır. Bilindiği üzere Kayzer Sigismund'un en ateşli arzusu, bütün Batı dünyasının Osmanlı'nın yükselen gücüne karşı bir Haçlı Seferi düzenlemesiydi; aynı ölçüde bilinen bir diğer husus, zamanının bu en zeki hükümdarının geniş kapsamlı planının ilk adımlarında tıkanıp kalmış olmasıdır. Tüm emareler, böyle bir plan dâhilinde Sigismund'un himayesine nasıl girdiği belirsiz olan “gözleri kör edilmiş Türk imparatoruna” bir rol verilmiş olabileceğine işaret eder.

Bu sözde Türk imparatorunun kökeni ve önceki hayatına ilişkin bugüne dek ulaşılan kaynaklar neredeyse bütünüyle suskundur. Adının Murad, yani Murad Beğ olduğu belirtilir. Babasının⁴ adının Savcı⁵ olduğu söylenir; bu kişinin de Sultan I. Murad'ın en büyük oğlu olması kuvvetle muhtemeldir. Babası ona korkunç bir akıbet hazırlamıştır: *Brachéa Kroniği*'ne⁶ göre 29 Eylül 1382'de Dimetoka'da

³ Constantin von Höfler, *Die Ära der Bastarden am Schluß des Mittelalters*, Abhandlungen der königlichen Böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften, VII. seri, c. 4, Prag 1891.

^{*} “*Murad, Türklerin kör imparatoru*” (Ç.N.).

^{**} “*Murad Beğ, Osmanlı hanedanından Türklerin imparatoru*” (Ç.N.).

⁴ Filozof Konstantin, Savcı'nın “iddia edilen bir oğlundan” söz eder; bu kişi, 1411'de Sırp Despotu Stefan tarafından Musa Çelebi'ye karşı tahta aday gösterilmiştir. Stjepan Lazarević'in 1431 tarihli biyografisi için bkz. Vatroslav Jagić, *Glasnik srpskog uč. društva*, c. 42, Belgrad 1875, s. 303.

⁵ Krş. F. Babinger, “Sawdji” maddesi, *Enzyklopädie des Islam*, c. 4, Leiden 1934, s. 206.

⁶ Krş. C. Amantos (haz.), *Brachéa Chronika*, Akademia Athenon Mnemeia tes Ellenikes Istorias, Atina 1932, s. 81 (= 47:50. satır). Bu “kör imparator” hikâyesini “Kör Türk

(*Didymoteichon*), “Avrupa valisi” olarak sergilediği hain tutumun cezası olarak gözlerine mil çekilip ardından idam edilmiştir. O, Bizans İmparatoru V. Ioannes’in yine kör edilmiş oğlu Andronikos ile iş birliği yapmış, böylece iki baba V. Ioannes ve I. Murad, bu tehlikeli oğullarını bertaraf etmek üzere birleşmişti. Görünüşe göre, bedbaht Savcı’nın oğlu –belki de adı Murad olan bu kişi– genç yaşta batıya sürülmüş⁷ ve orada imparatorun dikkatini çekmiştir. Macaristan’da güvenli bir sığınak elde etmiş, Agnes adında bir Hristiyan kadınla evlenmiş⁸ ve 1430’da Sigismund’a 400 süvari ile Bohemya’daki Husçulara* yönelik seferine refakat etmiştir⁹. Bu evlilikten adı bilinen üç çocuk doğmuştur: Orhan, Davud Çelebi ve Katharina adında bir kız¹⁰. Aile muhtemelen, günümüz Slovakya’daki Liptov bölgesinde toprak sahibiydi¹¹, ayrıca başkent Budin’de bir evleri de bulunuyordu¹². Belgelerde umumiyetle “kör Türk

---

imparatoru kimdi?” başlıklı makalesinde ele alan J. Thúry (“Ki volt a vak török czászár?”, *Századok*, c. 27, Budapeşte 1893, s. 839-849), “kör imparatoru” bizzat Savcı’nın kendisi olarak değerlendirir ki, bu, daha zaman açısından mümkün değildir.

⁷ Belki bu sürülme babasının tutuklanması ve kör edilmesiyle bağlantılıdır. C. Jireček’in, Davud Çelebi hakkındaki haberleri bir araya getirmeye çalıştığı eserinde (*Staat und Gesellschaft im mittelalterlichen Serbien*, c. 4, Viyana 1919, s. 37) tahmin ettiği gibi, Macaristan’a Sigismund’un sarayına ancak 1429-1432 yılları arasında geçilmiş olabileceği yolundaki tahmini, “Kör Murad” bunun öncesinde başka saraylarda oyalanmadıysa, pek olası değildir.

⁸ Agnes, kocasından uzun yaşamış, muhtemelen kızı Katharina ile birlikte hem mülklerinde hem de Budin pazarındaki (“Buza pijacz”) evlerinde ömrünü geçirmiştir. Katharina’nın “Chazar” lakabı (C. Jireček bunu “Császár” olarak okur, *Staat und Gesellschaft im Mittelalterlichen Serbien*, s. 38) buradan gelir.

* Husçular (Alm. *Hussiten*), Hristiyan teolog Jan Huss (ö. 1415) taraftarları (Ç.N.).

⁹ Krş. N. Jorga, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi 1300-1451*, c. 1, çev. Nilüfer Epçeli, çev. kontrol Kemal Beydilli, ed. Erhan Afyoncu, Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2017, s. 384; ayrıca bkz. N. Jorga, *Notes et Extraits Pour Servir à l’Histoire des Croisades*, c. 2, Paris 1899, s. 274.

¹⁰ J. Thúry, *Irodalomtörténeti Közlemények*, c. 3, Budapeşte 1893, s. 293-306’da bir halk şiirini “imparatorun” kızıyla ilişkilendirmektedir (Budapeşte’den L. Fekete’in nazik bildirimi).

¹¹ C. Jireček, bu mülkleri Kuman topraklarına, yani Aşağı Macar Ovası’na yerleştirir, bkz. *Staat und Gesellschaft im Mittelalterlichen Serbien*, s. 37b. Davud, Kral Sigismund’dan Csanád bölgesinde (günümüzde Segedin civarı) iki köyü armağan olarak almıştır. Bunun için bkz. Báth-Monostor evrakı).

¹² Budin’deki bu ev hakkında krş. F. Salamon, “A török Császár Leányának Pesti Háza”, *Budapest Története*, c. 3, Budapeşte 1885, s. 246-256 (Budapeşte’den L. Feketen’in

imparatoru” olarak geçen ve Murad zannedilen kişi, 1432 yılını yaşamamış gibi görünmektedir. Ne zaman ve nerede öldüğü bugün de bilinmemektedir. Belki de babası Savcı’yla birlikte kör edilmiş olması, onu himaye eden imparatorun geniş siyasî planlarını gerçekleştirmesi açısından elverişsiz kılmıştır. Sigismund’un ilgisi daha çok ikinci oğlu Davud Çelebi’ye yönelmiştir; aşağıdaki sayfalarda onun karmaşık hayatı olabildiğince açıklığa kavuşturulacaktır. İlk oğul Orhan Çelebi’nin akıbeti ise hâlâ aydınlatılmaya muhtaçtır. Eğer gerçekten 1496’da ölmüşse¹³, 1453’te İstanbul surlarında Osmanlı askerlerine karşı savaşırken hayatını kaybeden Osmanlı şehzadesi Orhan ile aynı kişi olamaz. Dukas’a göre bu Orhan, keşiş kılığına girerek bir gemiyle kaçmış, fakat Grek yoldaşlarından biri tarafından ele verilmiş ve gemi kaptanı tarafından başı vurulmuştur. Bizans kronikleri bu Orhan hakkında pek çok şey aktarsa da kimliği hâlâ belirsizdir. Chalkokandyles’in* onun Süleyman’ın (*Μουσουλάνος/ Mousoulanos*) torunu olduğunu bildirmesi de kesinlik arz etmez¹⁴. Kesin olan tek şey, bizim Orhan’ın kardeşinin aksine Macaristan’da hiçbir rol oynamadığı ve eğer gerçekten 1496’da öldüyse hayatı boyunca arka planda kaldığıdır. Katharina’nın ise iki evlilik yaptığı bilinmektedir. Önce János Hunyadi’nin yakın adamı (*familiaris*) olan Paul Török von Salgó ile, ardından Detrik (*Detre, Dietrich*) Cselley ile evlenmiştir. Bu iki kişi de tanınmış Macar soylularındandır. Çocuklarından yalnızca ikinci evlilikten olan János’un (Johann) varlığı belgelenmiştir; Liptov bölgesinde toprak sahibi olduğu bilinmektedir¹⁵. Katharina, annesi Agnes

---

nazik bildirimi). Ev, Sigismund ve Kral Albrecht tarafından belirtilen yerde (krş. burada dipnot 15) “*circa aquas calida inferiores*” şartıyla ömür boyu bağışlanmıştır, bkz. Jireček, *Staat und Gesellschaft im Mittelalterlichen Serbien*, s. 38b. Katharina’nın ölümünden sonra bu taş evin mülkiyeti üzerine aile içinde bir anlaşmazlık çıkmıştır.

¹³ En azından Macar kaynaklarına göre böyledir, krş. Hazai Okmánytár (haz.), *Codex diplomaticus patrius*, c 1, Győr 1865, s. 375, 380, 389, 392; ayrıca krş. Jireček, *Staat und Gesellschaft im Mittelalterlichen Serbien*, s. 38a.

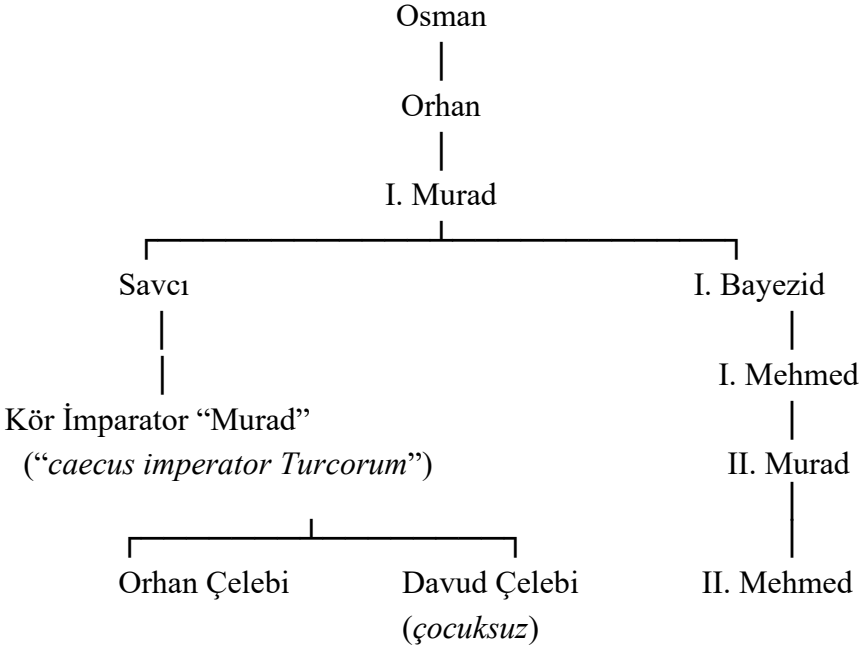
* Laonikos Chalkokondyles (ö. 1470’ten önce), 15. yüzyıl Bizans tarihçisi (Ç.N.).

¹⁴ Krş. Bonner baskısı (1843), s. 363, 8; Budapeşte baskısı için bkz. E. Darkó, c. 2, s. 131, 18. Bu soy zincirini Gyula Miskolczi de, *Hadttörténelmi Közlemények*, c. 14, Budapeşte 1913, s. 576’da benimser.

¹⁵ *Codex Diplomaticus Patrius*, c. 1, 1865, s. 380’deki soyağacına göre. C. Jireček farklı bir görüştedir (*Staat und Gesellschaft im Mittelalterlichen Serbien*, I, s. 375). Burada: “*generosa domina Katharina Illustris condam Morath beeg Imperatoris Thurcorum de*

ile bir dönem kendi evlerinde Budin’de yaşamıştır. Agnes’in soyadı şimdiye dek bilinmemektedir. Bu evin tarihini Franz Salomon (1825-1892) iştiyakla takip etmiştir¹⁶.

Soy Ağacı:

“Kör İmparator”un bir Hıristiyan ve muhtemelen bir Macar olan Agnes adlı bir kadınla evli olması gerçeğinden, onun yaşı hakkında bazı sonuçlara varmak mümkündür. Eğer daha çocukken batıya sürülmemişse, onun Osmanlı taht kavgalarının yaşandığı, 1402 Ankara Savaşı sonrasında ortaya çıkan Fetret Devri’nde oraya gitmiş olması muhtemeldir. O dönemde eski Osmanlı devleti tamamen çözülme halindeydi. Gerçek veya sahte taht adayları için, Batı’daki rakiplerin yardımıyla planlarını gerçekleştirebilecekleri bir daha ele geçmeyecek bir fırsat doğmuştu. Bu bağlamda, Kayzer Sigismund’un tahta çıkışından (1411) kısa bir süre sonra bu Osmanlı tahtında hak iddia edenin

domo Othmanorum fratris (!) filia” ifadesi yer alır (“*Asil hanımefendi Katharina, Osmanlı hanedanından Türklerin imparatoru merhum Murad Beğ’in kardeşinin (!) kızı*” Ç.N.). Buradaki “fratris” (“kardeşinin” Ç.N.) kelimesi ya yanlış okunmuş yahut yanlış yazılmış olmalıdır; aksi halde Murad Beğ’in, Sultan II. Murad’ın kardeşi olması gerekirdi ki, bu hem isim aynılığı hem de kronolojik nedenlerle olanaksızdır.

¹⁶ Krş. yukarıda dipnot 14.

Macaristan’da ortaya çıktığı, orada destek bulduğu ve muhtemelen varlıklı bir soylu kadınla evlendiği varsayılabilir. Bu durumda, üç çocuğun da 1415-1420 yılları arasında dünyaya gelmiş olması gerekir. Onun yaklaşık 1432 yılındaki ölümü sırasında “Kör Murad”ın yaşı yaklaşık 50 ila 55 arasında olmalıdır. Babası hayattayken ikinci oğul olan Davud Çelebi, görünüşe göre herhangi bir şekilde öne çıkmamıştır. Onunla ilk kez 1432 yılı civarında karşılaşırız. Bu sırada Eflak Prensi Alexandru*, onu Macar Kralı’na, yani Kayzer Sigismund’a içtenlikle tavsiye etmiştir. Anlaşılan Davud Çelebi, Türklere karşı planlanan büyük intikam seferi çerçevesinde Osmanlı tahtına aday olarak hesaba katıldı¹⁷. O dönemde, N. Jorga’nın ifade ettiği gibi¹⁸, I. Sigismund “birçok Balkan hanedanının taht müddeini imparatorluk kartalının kanatları altında toplamıştı”. 1436 ilkbaharında Davud Çelebi, kuzey Dalmaçya’daki Zengg kasabasında (İtalyanca *Segna*, Hırvatça *Senj*¹⁹) ortaya çıktı. Buranın yerel yetkilileri ona Arnavutluk’a deniz yoluyla ulaşma imkânı sağladılar. Ragusa (Dubrovnik) ise, komşusu Türklere duyduğu korkudan ötürü, onu şehir surlarının içine almayı reddetmişti. Kayzer, Davud Çelebi’yi Ragusa üzerinden “Arnavutluk tarafına” göndermek niyetindeydi²⁰. N. Jorga’nın kullandığı belgelerde Davud Çelebi “*signor Zelapia (= Çelebi), fo fiolo del imperator turcho orbato*”^{**} olarak anılmaktadır. Başka bir belgede ise kendisinden “*Zelapiam, natum imperatoris ceci Theucrorum*”^{***} olarak söz edilir²¹. Bu maceraperest

---

* 1431-1436 yılları arasında Eflak voyvodası ve sadık bir Osmanlı tâbii olan I. Alexandru Aldea (1397-1436) (Ç.N.).

¹⁷ N. Jorga, *Osmanlı İmparatorluğu*, c. 1, s. 384. Ayrıca krş. Jireček, *Staat und Gesellschaft im Mittelalterlichen Serbien*, s. 37b; Ion Bogdan, *Documente Privitoare la relațiile Țării Românești cu Brașovul și cu Țara Ungurească în Secolul XV și XVI*, c. 1, 1413-1508), Bükreş 1905, Belge No. 30, s. 49 vd., s. 52 vd.. 1432 yılında Mircea cel Bătrân’ın oğlu Eflak Voyvodası Alexandru, Temeşvar Komutanı Stephan Rozgonyi’ye “cesar Calapia”ya yönelik umutlarını yazmıştır.

¹⁸ Krş. N. Jorga, *Osmanlı İmparatorluğu*, c. 1, s. 384.

¹⁹ Krş. N. Jorga, *Notes et Extraits*, c. 2, s. 336 vd.; ayrıca bkz. N. Jorga, *Osmanlı İmparatorluğu*, c. 1, s. 385.

²⁰ Krş. N. Jorga, *Notes et extraits*, c. 2, s. 336. İnalıcık’a göre bu kişi, 1435’te Osmanlı saltanat iddiacısı Kosova’da idam edilen Şehzade Yakub’un oğlu Davud Çelebi’dir, krş. Halil İnalıcık, “Murad II”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, c. 31, İstanbul2020, s. 167 (Ç.N.).

^{**} “gözleri görmeyen Türk imparatorunun oğlu” (Ç.N.).

^{***} “kör Türklerin imparatorunun oğlu Zelapia” (Ç.N.).

²¹ Krş. N. Jorga, *Notes et Extraits*, c. 2, s. 336.

sonraki yıllarda²² Arnavutluk'ta ve muhtemelen Yunanistan'da²³ bulunmuş olmalıdır. Davud Çelebi 1441 yılında tekrar Dalmaçya'da ortaya çıkar; üstelik bu defa kendisine kapısını açan Ragusa ve Sebenico (Hırvatça *Šibenik*) şehirlerinde görülür. Bu şehirlerdeki niyetleri tam olarak anlaşılamamıştır²⁴. N. Jorga'nın düz bir yaklaşımla yorumladığı gibi²⁵ burada “şansını kendi elleriyle denemiş” olması, en iyi ihtimalle bir varsayımdır.

1445 yılında, Davud Çelebi'nin hayatında neredeyse belirleyici bir dönüm noktası gerçekleşecekti. O sırada bir Tuna filosu, Varna'daki korkunç yenilgiden sonra Karadeniz'e açılarak tehdit altındaki Bizans başkenti Konstantinopolis'e yardım etmek üzere yola çıkmıştı. Davud Çelebi, yedi gemiden oluşan bu filonun bir gemisine, “Turchia”nın* (Anadolu) müstakbel hükümdarı olarak bindirilmişti. Filoya komuta eden kişi, Burgonya seferberlik birliklerinin kumandanı Walerand de Wavrin idi. Bu maceralı seferi bizzat kaleme almıştır²⁶ ve bu kaynaktan, söz konusu başarısız girişimde Davud'un rolüne dair bilgiler de bu kaynaktan

---

²² 1439 yılına ilişkin olarak L. Fekete (Budapeşte), beni nâzik bir şekilde şu kaynağa yönlendirdi: E. Kammerer, *A Zichy és Vasonközi Gróf Zichy Család Idősb Ágának Okmánytára*, c. 8, Budapeşte 1895, s. 671-672 ve c. 9, Budapeşte 1899, s. 1. Burada “Chalapia David” Türk kayzeri olarak anılır. İkinci belgede David kendini “Nos David filius Chalapie” diye tanıtır (“Biz, Çelebi'nin oğlu Davud” Ç.N.). Yazma muhtemelen Davud Çelebi'nin el yazısı değildir. Ne yazık ki kırmızı mumdan yapılmış mühür artık okunamaz durumdadır.

²³ Görünüşe göre Davud Çelebi 1433'te İmparator Sigismund tarafından Yanya ve Arta'nın despotu olarak atanan “Kyr Manoli” Memnon Tocco ile temas kurmuştur. İmparator bu kişiyi de Osmanlılara karşı planlarında kullanmak istemiştir, krş. N. Jorga, *Osmanlı İmparatorluğu*, c. 1, s. 384.

²⁴ N. Jorga, *Osmanlı İmparatorluğu*, c. 1, s. 385; ayrıca bkz. N. Jorga, *Notes et Extraits*, c. 3, Paris 1902, s. 73, 19 Ağustos 1441 tarihli belge. 1441'in yaz aylarında Ragusalılar Hersek Hükümdarı Stjepan aracılığıyla, onun yanındaki Türk'ü 300 duka ile “devletlerinin hayrı için” satın almaya çalışmışlardır. Ancak “Theucer Chalapia”, daha önce Ragusa'dan bazı taleplerde bulunmuşsa da reddedilmiş idi, krş. N. Jorga, *Notes et extraits*, c. 2, Paris 1899, s. 384, dipnot 1. Olayların arkasındaki gerçek vaziyetin, Jorga'nın başvurduğu kaynakların ötesine geçilerek açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

²⁵ N. Jorga, *Osmanlı İmparatorluğu*, c. 1, s. 386.

* “Türkiye” (Ç.N.).

²⁶ Krş. N. Jorga, *La Campagne des Croisés sur le Danube (1445)*, Paris 1927, *Engheinens Chroniques d'Angleterre* isimli eserin (1859) ikinci cildinden alınma (s. 12-162).

elde edilmektedir²⁷. Davud Çelebi, muhtemelen çok geçmeden Batı'ya dönmüş ve daha 1 Eylül 1447 tarihinde Ragusalılar, Macar naibi János Hunyadi'ye gönderdikleri raporda, “Saugevicus Teucer”, yani yalnızca Davud Çelebi olarak yorumlanabilecek Türk Saudžević adlı kişinin Korfu adasına²⁸ sığınmış olduğunu ve orada “o bölgenin despotlarının himayesiyle” yaşadığını bildirmişlerdir. Ragusalılar birkaç ay önce Rogati Sigismund de Gozze'yi bir elçilik heyetiyle birlikte “Saugevich dominus Teucer”e* göndermişti²⁹. Bu kişi en geç haziran ayında Korfu'dan ayrılmış ve 30 kişilik gösterişli heyetiyle birlikte bir Yunan gemisiyle Ragusa üzerinden Spalato'ya (Split), oradan da kara yoluyla Macaristan'a devam etmiş olmalıdır³⁰. Ancak aynı yılın sonbaharında, Chalkokondyles'in belirttiğine göre “Saouze (Savcı) olarak bilinen, Murad'ın oğlu”, Kosova Ovası'nda kumandan János Hunyadi kampında bulunuyordu³¹. O sıralarda Hunyadi, muzaffer Osmanlı ordusundan kaçmayı başarmış ve kuzeye yönelmiş olmalıdır. Burada Hunyadi'ye, Sultan II. Murad'a otağında bir sürpriz baskın düzenlemesi tavsiyesinde bulunduğu rivayet edilir. Bundan sonra yaptıklarına dair yeniden belirsizlikler söz konusudur. Ancak Ekim 1453'te Aragon Kralı I. Alfonso'nun mali desteğini sağladığı belgelenmiştir³². 1 Ekim 1453 tarihli kraliyet fermanıyla kendisine “en lo camp prope Sancto Johanne de Lincarico”, yani Papalık Devleti sınırındaki San Giovanni Incarico civarında, “doni de manament” yani iâşe masrafları için makbuz (apoca) karşılığında 150 dukalık (“duchatz”, yani “ducati currentes”**) Alfonsini bir ödeme yapılmıştır. Birkaç hafta sonra, 24 Ekim 1453'te aynı şekilde kralî talimatla kendisine iâşe masrafları için Fontana kalesinde (Fontana

²⁷ Belki de bu sırada kardeşi Orhan Çelebi de Bizans'a sığınmıştı. Yahut Walerand de Wavrin'in anlatısındaki Davud Çelebi ile aynı kişi olabilir mi? Davud Çelebi'nin bazı kaynaklarda Mora'da olduğu da belirtilmiştir; orada Rumlar kendisini “bir süreliğine” ağırlamıştır, krş. N. Jorga, *Osmanlı İmparatorluğu*, c. 1, s. 411.

²⁸ Krş. J. Gelcich ve L. Thalloczy, *Diplomatarium Relationum Reipublicae Ragusanae cum Regno Hungariae*, Budapeşte 1887, s. 467; ayrıca bkz. N. Jorga, *Osmanlı İmparatorluğu*, c. 1, s. 411 vd.

* “Türk Savcı Beğ/Efendi” (Ç.N.).

²⁹ Krş. N. Jorga, *Notes et extraits*, c. 2, s. 423, dipnot 3.

³⁰ Krş. N. Jorga, *Notes et extraits*, c. 2, s. 427.

³¹ Krş. yukarıda dipnot 14 ve N. Jorga, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi 1300-1451*, c. 1, s. 414.

³² Krş. N. Jorga, *Notes et Extraits*, c. 2, s. 52-54 (Cedole di Tesoreria 1453).

** “Yürürlükteki duka” (Ç.N.).

Liri, muhtemelen Arce) 110 Venedik dukası daha ödenmiştir. Alıcı bir keresinde “*Davit parent del Gran-Turch*”, başka sefer ise “*David Christia, parent del Gran-Turch*” olarak anılır*. “Büyük Türk” denildiğinde aslında sadece Fatih Sultan Mehmed anlaşılabilir. Davud Çelebi’nin, “*Habeteur etiam de partibus Italicis...*”** ifadesinden yola çıkılarak, daha o zamanlarda İtalya’dan bağışlar almış olduğu varsayımına ulaşılabilir. İstanbul’un 1453 Mayıs ayının sonunda II. Mehmed’in eline geçmesiyle birlikte Davud Çelebi’nin yıldızı da aynı yılın son günlerinde tamamen sönmüştür.

Şanslı bir tesadüf sayesinde, bu sıra dışı Osmanlı şehzadesinin son günlerine ilişkin süregelen belirsizlik aydınlanabilmiştir. 17 Ekim 1955’te, Sacile (Friuli) Katedrali’nin iç avlusunda, girişin sağ tarafında, oldukça yüksek bir noktada bulunan, rehberin ifadesiyle³³ şu bilgiyi içeren aşınmış bir mezar taşına rastladım: “David (1454), Türk sultanı II. Murad’ın oğlu, babasından kaçarak ve irtidat ederek Hristiyanlığa geçtiği için bu anıta lâıyk görülmüştür.” Şimdiye kadar zikredilenlere göre, tüm bu bilgilerin yalnızca David adına yapılan bir incelemeye dayalı olup olmadığına bakılmaksızın, geçerliliği kabul edilmelidir. Mezar taşının yanında yer alan yazıtlı, Sacile Katedrali’nde medfun olan kişinin, “kör Türk imparatorunun oğlu”ndan başkası olmadığına dair kuşku bırakmaz; zaten vasiyetnamede de kendisini açıkça bu şekilde nitelendirmiştir. Aşağıda, Udine Halk Kütüphanesi’nde (Biblioteca Comunale Vincenzo Joppi)³⁴ istinsahı bulunan vasiyetnamenin orijinal

* “Büyük Türk’ün oğlu Davud” ve “Büyük Türk’ün oğlu Hristiyan Davud” (Ç.N.).

** “*İtalyan bölgelerinden de mal mülk edinmişti...*” (Ç.N.).

³³ Krş. örneğin *Touring Club Italiano* tarafından yayımlanan *Guida d’Italia, Venezia Giulia* cildi (Milano 1934/1954 yeniden baskısı), s. 81. Yukarıdaki alıntı buradandır.

³⁴ Bu istinsahların, yani hem vasiyetnamenin hem de Venedik Doğu Francesco Foscari’nin mektubunun kopyalarını tarafıma ulaştırarak varlıklarından haberdar olmamı sağlayan Sacile Belediye Arşivi’nin eski sekreteri Giuseppe Marchesini’ye (Venedik) şükran borcumu ifade ederim. Marchesini, *Annali Sacilesi* adlı geniş kapsamlı çalışmasını yayıma hazırlamaktadır. Maalesef vasiyetnamenin Udine şehir kütüphanesindeki künyesini veremedi (Ciconi tasnifi mi? Ovio tasnifi mi?). Bu sebeple, bana ulaştırılan kopyaları Udine’deki nüshalarla karşılaştırma imkânım olmadı. Cav. G. Marchesini’nin dikkatimi çektiği Giovanni Niccolò Doglioni, *Compendio Historico Universale di Tutte le Cose Notabili usw.*, Venedik 1622, s. 415 IV. Bölümde vasiyetname zikredilir: “*Nella Cancelleria della città di Sacile si trova memoria di un testamento fatto l’anno 1453 da David figliuolo del potentissimo Ammurate Imperatore*

metni yer almaktadır* :

“Mesih İsa’nın adıyla, âmin. Kurtarıcımızın doğumundan itibaren 1453 yılı, ikinci indiksiyon’da** , Aralık ayının sonundan önceki gününde, Sacile’de, Contrata Stupae’de ikamet eden Sacile vatandaşı Ser Periculus’un zevcesi Katharina Hanımefendinin evinde –ki aşağıda adı geçen vasiyetçi burada ikamet etmekteydi– hazır bulunan tanıklar şunlardı: merhum Ser Antoni’nin oğlu Thobia, merhum Usta Paulus’un oğlu marangoz Antonio, merhum Daniel’in oğlu Ser Michael de Orzalis, merhum Ser Mattheus Fantolini’nin oğlu Almerico, merhum Ser Antonius’un oğlu Zanmartino, Joanne Farina ve Topholus’un oğlu Antonio de Ronchis. Bu şahısların hepsi Sacile’de mukim olup işbu vasiyet için davet edilmiş ve aşağıda adı geçen vasiyetçinin bizzat kendi ağzından beyanıyla tanıklığa çağırılmışlardır.

İşte burada, yüce bey David, merhum yüce Türk İmparatoru Hacmereth’in³⁵ oğlu, Tanrı’nın lütfuyla görme, akıl, bilinç, iştme ve idrak bakımından sağlıklı, bedenlen hasta olmasına rağmen ölüm tehlikesinden korkarak ve vasiyetsiz ölmeyi istemeyerek, mal varlığının tasarrufunu aşağıda açıklanacak şekilde yapmak istemiştir. Bu tasarruf, Sacile sakinlerinden ve onun yeminli tercümanı olan Joannes Ungarus vasıtasıyla bana, notare ve

---

de Turchi, che sendo fuggito la crudeltà Ottomana, et essendo divenuto Christiano qui venne a morte usw. usw.”. Türkçe karşılığı şu şekildedir: “Sacile Kançılıyasında, Türklerin güçlü imparatoru Murad’ın oğlu Davud tarafından 1453 yılında yapılmış bir vasiyete dair bir kayıt bulunmaktadır; ki kendisi Osmanlı zulmünden kaçarak Hristiyan olmuş ve burada ölmüştür.” (Ç.N.).

* Bu zorlu Latince metnin Türkçeye çevirisinde değerli yardımlarını esirgemeyen Prof. Dr. Claudia Römer (Viyana) Hocama teşekkür ederim (Ç.N.).

** *Indictio*, yani mâli dönem, Roma İmparatorluğu’nda vergi hesaplamak amacıyla kullanılan bir 15 yıllık döngüdür. Her yıl, bu döngü içinde 1’den 15’e kadar numaralandırılır. Bu sistem Orta Çağ boyunca belgelerde vergi yılını belirtmek için kullanılmıştır (Ç.N.).

³⁵ Vasiyetnamede vasiyetçinin babası, Türklerin sâbık imparatoru “Hacmereth” şeklinde zikrediliyor. Ben, bozularak yazıldığı kuşkusuz olan bu ismi “vak” veya “uak Morath”, yani “kör” (Macarca *vak*, kör) şeklinde çözümlemeyi teklif ediyorum. Bu yanlışlık, Sacile vatandaşı Macar János’un (Johannes Ungarus) kusurlu istinsahından ileri gelmiş olmalıdır. Dolayısıyla Latince metnin orijinalinde “Hacmorath” yerine “Uacmorath” yazılı olsa gerektir.

kâtipliğe, Macar diliyle iletilmiştir.

İlk olarak, eğer bir şekilde ölüm gerçekleşirse, ruhunu Yüce Yaratıcı'ya tevdi ettiğini, bedeninin ise Sacile'deki Aziz Nikolaus Kilisesi'nde onurla, kendi harcamalarıyla ve aşağıda adı geçen hizmetkârlarının –Arnavut Valms (?)³⁶, Macar Stephanus ve Georgius– uygun göreceği şekilde sadakalarla birlikte defnedilmesini istediğini beyan etti. Sahip olduğu diğer tüm taşınır ve taşınmaz, mevcut ve gelecekteki mal varlığına mirasçı olarak annesi ...³⁷ Hanımefendi ile zevcesi Katharina Hanımefendiye atadı. Sacile'de kendi yanında bulunan malların yukarıda adı geçenlere verilmesini emrederek, bu tasarrufun kendi son arzusu olduğunu, vasiyetname hukuku kapsamında geçerli olmasını istediğini, eğer vasiyetname hukuku bakımından geçerli sayılmazsa, en azından kodisil hukukuna * ya da herhangi başka bir son irade biçimi çerçevesinde geçerli olmasını istediğini beyan etti; nasıl daha geçerli olacaksa öyle.

Aşağıda yazılı eşyalar, (eski Türk, şimdiki Hristiyan) yüce bey David'in hizmetkârlarının nezaretinde bulunmuş olup yukarıda adı geçen saygıdeğer Sacile Podestâsı ** ve Komutanı tarafından envantere geçirilmiştir. Bu işlem, Sacile papazı Papaz Laurentio, Papaz Daniel, Jacobo de Cortona, Ser Hector de Galvagnis ve Ser Nicolaus de Ottoboni'nin, yukarıda bahsi geçen evde tanık olarak hazır bulunmalarıyla, ikinci mâlî dönemin 13 Ocak günü gerçekleştirilmiştir.

³⁶ Valms ismi, yüksek olasılıkla Valus veya Valius vb. şeklinde okunmalıdır.

³⁷ İsim, istinsahta açıkça okunmuyor, fakat Agnesan olmalı.

* “Kodisiller hukuku” (Lat. *ius codicillorum*), Roma hukukundan gelen ve Orta Çağ boyunca da kullanılan bir düzenleme olup bir kişinin vasiyetnameye ek veya tamamlayıcı nitelikteki yazılı son irade beyanına dayanarak, mallarının ya da isteklerinin geçerli olmasını sağlamak için başvurduğu yasal bir yoldur (Ç.N.).

** *Podestà*, İtalyan şehir devletlerinde genellikle dışarıdan atanan, tarafsız olması beklenen, yürütme ve yargı yetkilerini elinde bulunduran en yüksek memurdur. Sacile, uzun süre Venedik'in egemenliği altında bulunduğu için burada görev yapan podestâlar da genellikle Venedikli asilzadelerden seçilmiştir. Hatta Bizans devrinde de İstanbul'da “podesta” adında bir Venedikli bulunmakta idi ve Galata'da bir sarayı mevcuttu. Bu sarayın önemli bir kısmı hala ayaktadır (Ç.N.)

- İlk olarak, Türk usulüne göre işlenmiş kadife bir börk
- Ayrıca, yeşil ipekten çift yüzölü bir kumaş (*duplois*³⁸)
- Ayrıca, Türk tarzında dikilmiş ‘*melium*’ denilen bir keten kumaş
- Ayrıca, yeşil kumaştan bir *mostavalerio*³⁹ pelerini
- Ayrıca, *mostavalerio* kumaşından bir pelerin
- Ayrıca, mavi *zambelloto* kumaşından bir börk
- Ayrıca, bir gömlek ve bir *zenabulla*⁴⁰
- Ayrıca, koyu kırmızı ince ipekli (*zentanini*⁴¹) ve işlemeli bir giysi
- Ayrıca, 25,75 arşın uzunluğunda işlemeli kırmızı kumaş
- Ayrıca, yaklaşık 15 arşın düz kırmızı kumaş
- Ayrıca, bir eğri kılıç
- Ayrıca, yirmi adet *Alfonsini*⁴² altını
- Ayrıca, otuz bir Venedik dukası
- Ayrıca, altmış florin
- Ayrıca, iki halı
- Ayrıca, bir gümüş mühür
- Ayrıca, bir deri valiz
- Ayrıca, eyerleri ve takımlarıyla birlikte beş at

---

³⁸ Bu kelime muhtemelen *doplis*, yani *doppio* (İtalyanca “çift”) anlamındadır. Bana Delio Cantimori’nin (Floransa) söylediğine göre, “*tessuto bianco a opere di cui son fatte tovaglie, tovagliolo*” (“*masa örtüsü ve peçete yapmakta kullanılan beyaz desenli kumaş*” Ç.N.) anlamında kullanılmıştır. Dolayısıyla “*tessuto operato e a doppia faccia*” demektir (“*desenli ve çift yüzölü dokuma kumaş*” Ç.N.).

³⁹ *Mostavallerio*: bilmediğim bir kumaş cinsi.

⁴⁰ *Zenabulla*: bilmediğim bir ifade.

⁴¹ *Zentanini*: şüphesiz *zendadini*; *zendadino*, yani *zendado* kelimesinin çoğuludur. Almanca *Zendeltaffet* (bir tür ipek veya yarı ipek kumaş çeşididir Ç.N.).

⁴² *Artrusini*: Yalnızca *Alfonsini*, yani Aragon Kralı I. Alfonso tarafından bastırılan altın paraları ifade edebilir. Arkadaşım T. Bertelè (Verona), bu paralarla ilgili başka yazımları da aktarmıştır: *anfruxini*, *anfrussini*, *anfusini*, *anfrosini*. Bu altın paralar kendisine 1453 sonbaharında Aragon Kralı I. Alfonso’nun verdiği hediyelerden olmalıdır (bkz. yukarıda dipnot 32).

Bu mallar, 25 Ocak günü Sacile Kançılaryası'nda, mezkûr Papaz Laurentio, Andrea Maserata de Conegliano, Sacile sakini Joannes Ungarus ve birçok başka tanığın huzurunda, mezkûr Sacile Podestâsı ve Komutanı tarafından, mezkûr ayın 22'si tarihli Venedik Dükâlığı'na ait yazılı bir belgeye istinaden, yukarıda adı geçen vasiyetçinin iradesine uygun olarak mezkûr hizmetkârlara teslim edilmiştir; yani, yirmi adet Alfonsini altını ve elli yedi Venedik dukası ile birlikte florin paralar. Geriye kalan miktar ise mezkûr vasiyetçinin cenaze masrafları, sadakalar ve atlarla ilgili harcamalar gibi çeşitli giderler için mezkûr hizmetkârlar tarafından harcanmış ve dağıtılmıştır. Ayrıca, Venedik'e yolculuk ve diğer küçük harcamalar için toplam 34 dukalık bir gider söz konusu olmuştur. Son olarak, mezkûr David Bey'in defnedildiği kiliseye, onun ruhu için, hizmetkârları tarafından bir at bağışlanmıştır.”

Mezar yazıtının verdiği bilgiyle 30 Aralık (Pazartesi) 1453 tarihli son arzusu –ki bu tarih, Davud Çelebi'nin ölüm tarihiyle örtüşmektedir– bize bu maceralı adamın hüznünlü son günlerine dair oldukça açık bir tablo sunmaktadır. Söz konusu kişi, Sacile'de bir kadın yurttaşın evinde kirada yaşıyordu ve yanında bir Arnavut ile iki Macar vardı. Beş atı ve son derece mütevazı ölçülerde nakit birikimi vardı. Ardında bıraktıkları arasında figürlü süslemelere sahip Türk tarzı bir başlık (*berretta*, yani takke veya şapka), ayrıca bir eğri kılıç (*scimitar*) dikkat çekmekteydi. Bununla birlikte listelenen miras esasen fakirceydi, vasiyetnamede zikredilen nakit para miktarı ise büsbütün zayıf. Asıl varisler annesi ve kız kardeşi olarak belirtilmiş, kardeşi Orhan'dan ise hiçbir şekilde bahsedilmemiştir. Bu durum ya onun gerçekten hayatta olmadığını yahut mirastan mahrum bırakıldığını düşündürebilir. Miras bırakan, şüpheye yer vermeyecek biçimde Hristiyanı; belki daha önceden Müslümanı (“olım Turcha, ad presens Christianus”^{*}), bu da onun Sacile'deki katedral kilisesine defnedilmesini açıklamaktadır. Oradaki mezar yazıtından geriye üç ayrı taslak kalmıştır, böylece, metnin bozulmuşluğuna rağmen özgün biçimi yeniden oluşturulabilir gibi görünmektedir. Yazıt metni şöyledir:

---

^{*} “önce Türk, şimdi Hristiyan” (Ç.N.).

[David Amurati] II TVRCHARVM / [imperatoris filius] SVMMI
DEI BEN[i-/gnitate inter cat] HOLICOS RECE-[ptus hic situs]
ESt. TESTAMENTO / [enim (quod appul)]D PVBLICA MONV
/ [menta servat]VR) DEVOTISS (imus) MAE / [stati numini]
Q(ue) EIVS MONENS (sol) SIC / [mandavit. Anno dn] I
MCCCCLIV III / [kal]. IAN.

David = Davud, burada açıkça Türklerin imparatoru II. Murad'ın oğlu olarak tanımlanmaktadır. Ancak bu iddianın gerçekte hiçbir ilgisi yoktur. Bahsi geçen kişinin Friuli bölgesindeki bu küçük kasabada kendisini mi bu soya isnat ettiği yoksa mezar yazıtını yazanın mı onu üç farklı versiyonda da⁴³ II. Murad'ın oğlu olarak takdim ettiği konusunda kesin bir yargıya varmak oldukça zordur.

Söz konusu vasiyetnamenin yerine getirilmesi bazı engellerle karşılaşmış görünmektedir. Zira 22 Ocak 1454 tarihinde Venedik Doçu Francesco Foscari (1423-1457), Sacile Podestası Ser Andrea Bembo'yu vasiyetin yürürlüğe konulması için açıkça görevlendirmiştir:

“Franciscus Foscari, Tanrı'nın lütfuyla Venedik Doçu, Sacile Podestası ve Komutanı soylu ve bilge Viro Andrea Bembo'ya, selam ve sevgiyle birlikte saygılarını iletir. - Yakın zamanda bize yazdığın ve ulaştırılan, David'e ait olup Theuceri adıyla da bilinen merhumun mallarına dair meseleler ile ilgili olarak kaleme aldıkların anlaşılmıştır. Bu kişinin Sacile'de, 1453 yılında kaleme aldığı ve senin aşağıda yer alan mektubunla bize sunduğun vasiyetnamenin bir nüshası görülmüştür. Bu vasiyetnamede kendisi, annesini ve kız kardeşini tüm mallarının varisleri olarak tayin etmiş ve bu malların, hizmetinde bulunan kimselere tevdi edilmesini emretmiştir... Söz konusu David'in belirttiği şekle göre bu malların söz konusu hizmetkârlarına teslim edilmesi gerekmektedir. Bizim kararlılıkla niyetimiz, bu vasiyetnamenin ve onun son arzusunun aynen yerine getirilmesidir. Son günlerde size yazdığımız önceki mektuplarda farklı bir şey söylenmiş olsa bile, bunlar dikkate alınmasın, bu vasiyetname geçerlidir.

⁴³ Sacile şehir arşivinde saklanan -yazı biçiminden hareket edildiğinde eşzamanlı yazılmış olmalarının imkânsızlığı açık olan- üç nüshaya dair bilgiyi, Cav. Gius Marchesini'nin (Venedik) yardımseverliğine borçluyum. Büyük oranda tahrip olmuş yazıttan geriye kalanlar sayesinde orijinal metin açıkça tespit edilebilmektedir.

Venedik Sarayı, 22 Ocak 2. mâli dönem 1453⁴⁴.

Soylu ve bilge Andrea Bembo, Sacile Podestàsı ve Komutanı.”

Böylece, en azından ana hatlarıyla, muhtemelen kısa bir hayat sürmüş⁴⁵ genç Davud Çelebi’nin hikâyesi çizilebilir. Belki daha sonraki araştırmalar, onun tuhaf bir şekilde “Kör İmparator Murad” ve onun oğlu David olarak tasvir edilmesine dair daha fazla bilgi sunabilecektir. En sonunda Polonya kaynakları bu konuda bir katkı sağlayabilir. Bugün artık kesin kanaatim odur ki, Jan Długosz ve akabinde Stephan Katona tarafından zikredilen⁴⁶, sahte Düzmece Mustafa’nın) Hristiyanlığa geçmiş bir oğlu olarak tanıtılan Davud yahut David, bizim Davud Çelebi’den başkası değildir⁴⁷. Bu şahıs Lehistan ve Macaristan’da bulunmuş, Leh Kralı II. Kasimir’i (1445-1492)* Osmanlılara karşı bir Haçlı Seferi düzenlemeye teşvik namına akla gelebilecek her türlü çabayı beyhude yere göstermiştir. Böylece, 15. yüzyılda Batı saraylarında dolaşan ve zaman zaman ütöpik amaçlarla kullanılan, kimi zaman da suistimal edilen Osmanlı hanedanına mensup soylu maceraperestlerin ve taht taliplerinin sayısı bir eksilmiş olurdu. Bu serüvenler dizisi, muhtemelen ancak 17. yüzyılda, şu garip “Sultan Yahya”⁴⁸ ile kesin biçimde sona erdi. Onun Hristiyan soyunun izi de Friaul bölgesinde takip edilebilir: 1615 yılında inşa edilen Palmanova Katedrali’nde (Udine’nin 16 km güneyinde), Maurizio adlı kişi son istirahatine defnedilmiştir. Onun mezar yazıtında ise şu gururlu Latince ifadeler yer alır:

*“Filius Jachciae sultani / Qui secundogenitus Mehemetis III
imperatoris / De spe dominii paterni / In expectatione coelestis /
Fuga est sublatus / Et a christianis principibus / Ut princeps*

---

⁴⁴ Venedik takvimine göre. Venedik’te yeni yıl (kanunen 1797’ye kadar), mart ayının 1. günü ile başlar.

⁴⁵ Davud, eğer 1415’te dünyaya geldiyse, en fazla 37 yaşına ulaşmıştır.

⁴⁶ Krş. Stephan Katona, *Historia artium regni Hungariae, tom. VI, ord. XIII/2*, Pestini 1790, s. 761. Buradaki bilgiler Jan Długosz’a (Johannes Longus, ö. 19.05.1480, Krakau) dayanmaktadır.

⁴⁷ Bkz. Babinger, “Bajeid Osman”, s. 350. Bunun doğrulanması gerekir.

* IV. Kasimir (Kazimir, Casimir), Litvanya büyük dükü (1440-1492) ve Leh kralı (1447-1492) (Ç.N.).

⁴⁸ Krş. Vittorio Catualdi (nam-ı diğer Oscar de Hassek), *Sultan Jahya Della Casa Imperiale Ottomana ed i Suoi Discendenti in Italia*, Triest 1889, ayrıca bkz. Dorothy M. Vaughan, *Europe and the Turk*, Liverpool 1954, s. 220.

inscriptus / Armis eorum ut tribunus militum astitit...”*

Ne “Kör İmparator Murad” ne de oğlu Davud Çelebi, gördüğümüz üzere, Kayzer Sigismund’un Osmanlılarla uzun süren mücadelesinde (1433) mütevazı da olsa herhangi bir rol oynama imkânına kavuşmuştu. Lüksemburg hanedanının son mensubu**, sürekli olarak “kâfirler arasında” sıkışmış kalmıştı; burada hem Husçuları hem de Türkleri kastetmekteydi⁴⁹. Kaldı ki hayatının sonunda, ölüm döşeğindeyken, bilinçsiz bir öfkeyle kutsal topraklara yönelik Haçlı Seferi arzusunu yeniden dile getirdiğinde, bu hayat düşüne ulaşmak için Savcı soyundan gelenlerin desteğini ciddi şekilde kullanmayı umduğu intibası da yoktur. 1429 yılı başlarında Sultan II. Murad ile yapılan ve Alman İmparatorluk Diyeti tutanaklarından⁵⁰ çıkarılabildiği üzere bir tür arkayı sağlama alma işlevi gören ateşkesin, Sigismund’un artık başlıca gücünü Bohemya’daki zındıklarla mücadeleye yöneltme arzusundan kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Bu durum, Sigismund’un Osmanlı tehditlerine karşı birleşik bir Avrupa’yı savaşa sevk etmek için zamanın henüz gelmediğini düşündüğü sonucunu da mümkün kılar. Nitekim Sigismund, 1433 yılının Mayıs sonlarında Roma’da imparatorluk tacını⁵¹ başına henüz geçirmeden önce, dünya gücü hâline gelecek olan Osmanlılar Avrupa topraklarında zaten fazlasıyla kök salmıştı ve Osmanlıların Avrupa’dan atılmasına dair her türlü Batılı beklenti şimdilik boşa çıkmıştı.

---

* “Sultan Yakub’un oğlu / Sultan III. Mehmed’in ikinci oğlu olan / Babasından kalan iktidar umuduyla / Kut beklerken / Sürgünle alıkonulan / Hristiyan hükümdarlar tarafından / Bir prens olarak kayda geçirilmiş olan / Onların ordularında bir komutan olarak hizmet etmiş olan...” (Ç.N.).

** Kayzer Sigismund (Ç.N.).

⁴⁹ Krş. Gustav Beckmann, *Der Kampf Kaiser Sigismunds Gegen die Werdende Weltmacht der Osmanen 1392-1427*, Gotha 1902, s. 91. - G. Beckmann, hiçbir şekilde “Türklerin kör imparatoru” ve ailesinden söz etmez.

⁵⁰ Krş. Gustav Beckmann, *Der Kampf Kaiser Sigismunds Gegen die Werdende Weltmacht der Osmanen 1392-1427*, s. 96.

⁵¹ Sigismund daha kayzerî tören kıyafetleri içinde, Kasım 1433’ta Basel Katedrali’nde, kalabalık ve mutantan bir heyeti huzuruna kabul etmişti; heyetin takdim ettiği zengin hediyelere kendi hediyeleriyle mukabelede bulunmuştu. Ateşkes yenilenmişti, krş. Joseph von Hammer, *Geschichte des Osmanischen Reiches*, c. 1, Budapeşte 1827, s. 445.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- BABINGER, Franz, “Bajeziđ Osman (Calixtus Ottomanus), ein Vorläufer und Gegenspieler Dschem-Sultans”, *La Nouvelle Clio*, c. 3, Brüksel 1951, s. 349-388
- BABINGER, Franz, *La Campagne des croisés sur le Danube (1445)*, Paris 1927
- BABINGER, Franz, “Sawdji”, *Enzyklopädie des Islam*, c. 4, Leiden 1934, s. 206.
- BABINGER, Franz, “Zur Lebensgeschichte des Calixtus Ottomanus (Bajeziđ Osman)”, *Kretikà Chronikà*, c. 7, Iraklion 1953, s. 457-461
- BECKMANN, Gustav, *Der Kampf Kaiser Sigismunds gegen die werdende Weltmacht der Osmanen 1392-1427*, Gotha 1902
- BOGDAN, Ion, *Documente privitoare la relațiile Țării Românești cu Brașovul și cu Țara Ungurească în secolul XV și XVI*, c. 1, Bükreș 1905
- Brachéa Chronika*, haz. C. Amantos, Akademia Athenon Mnemeia tes Ellenikes Istorias, Atina 1932
- CATUALDI, Vittorio, *Sultan Jahya Della Casa Imperiale Ottomana ed i Suoi Discendenti in Italia*, Triest 1889
- Codex Diplomaticus Patrius*, haz. Hazai Okmánytár, c. 1, Györ 1865
- Doglionì, Giovanni Niccolò, *Compendio Historico Universale di Tutte le Cose Notabili usw.*, Venedik 1622
- HAMMER, Joseph von, *Geschichte des Osmanischen Reiches*, c. 1, Budapeşte 1827
- İNALCIK, Halil, “Murad II”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, c. 31, İstanbul 2020, s. 164-172
- HÖFLER, Constantin von, *Die Ära der Bastarden am Schluß des Mittelalters*, Abhandlungen der königlichen Böhmisches Gesellschaft der Wissenschaften, VII. seri, c. 4, Prag 1891
- JAGIĆ, Vatroslav, *Glasnik srpskog uč. društva*, c. 42, Belgrad 1875
- JIREČEK, C. J., *Staat und Gesellschaft im Mittelalterlichen Serbien*, c. 4, Viyana 1919
- JORGA, Nicolae, *Notes te Extraits Pour Servir à l’Histoire des Croisades au XV e Siècle*, c. 5, Bükreș 1915

- JORGA, Nicolae, *Notes et Extraits Pour Servir à l'Histoire des Croisades*, c. 2, Paris 1899
- JORGA, Nicolae, *Notes et Extraits Pour Servir à l'Histoire des Croisades*, c. 3, Paris 1902
- JORGA, Nicolae, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi 1300-1451*, c. 1, çev. Nilüfer Epçeli, çev. kontrol Kemal Beydilli, ed. Erhan Afyoncu, Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2017
- KATONA, Stephan, *Historia Artium Regni Hungariae*, tom. VI, ord. XIII/2, Pestini 1790
- MISKOLCZI, Gyula, *Hadtörténelmi Közlemények*, c. 14, Budapeşte 1913
- SALAMON, F., “A Török Császár Leányának Pesti Háza”, *Budapest Története*, c. 3, Budapeşte 1885, s. 246-256
- THÚRY, J., *Irodalomtörténeti Közlemények*, c. 3, Budapeşte 1893
- THÚRY, J., “Ki volt a vak török czászár?”, *Századok*, c. 27, Budapeşte 1893, s. 839-849
- VAUGHAN, Dorothy M., *Europe and the Turk*, Liverpool 1954